

De kerkbode

Een vrijwel onmisbaar element in het kerkelijk leven is de kerkbode. Helaas heeft ons voorgeslacht er niet bij stilgestaan dat het voor het nageslacht van groot belang zou zijn de uitgaven in het archief op te slaan. Hierdoor zijn voor zover het ons archief betreft uit vroegere perioden slechts verspreide exemplaren bewaard gebleven. In sommige gezinnen bewaarde men de nummers die feiten bevatten betreffende geboorte, doop, huwelijk en overlijden van familie- of gezinsleden. Een verzoek gedaan in 1987 deze exemplaren ter copiëring tijdelijk af te staan heeft wel enig resultaat opgeleverd, maar er zijn grote lacunes gebleven. Een ononderbroken reeks is echter aanwezig vanaf 1934, dankzij het archief van de drukker, de firma Kuiper [tot 1962] en van de goede zorgen van de gebroeders Jan en Henk van Eerde [1962-1964] en de familie van Beest [1964-heden], waarover straks meer.

Het oudste exemplaar in ons archief dateert uit 1865 en is gedrukt bij H.J. Gelderman te Meppel.

Was er geen drukkerij in Zwartsluis? In 1843 in elk geval wel, nl. R. van Wijk Anths zoon, die zelfs Franse boeken drukte en uitgaf. In 1865 vestigde zich in Zwartsluis een drukker/boekbinder G. Kuiper Jzn., waarschijnlijk in 1873, maar zeker in 1874 begon hij met het drukken van een blaadje met als titel "Predikbeurten". Het was niet groter dan een flinke briefkaart. De opbrengst was en bleef nog tientallen jaren "ten voordeele der armen" die er wel niet rijk door geworden zullen zijn. De prijs was 1 cent per week [tot 1920], daarna 2 cent.

TEN VOORDEELE DER ARMEN.

E. K. Maandag den 25 Dec., ½ midd. 12 uur 54 m.

PREDIKBEURTEN
IN DE 1865

Gereformeerde Kerk te Zwartsluis.

Voormiddag ten 9½ ure, Ds. A. VAN DER FLIER.
Namiddag ten 2 ure, Ds. G. A. FIJNVANDRAAT.
AVD. CAT. 3.

MAANDAG, 25 December.
KERSTE KERSDAG.

Voormiddag ten 9½ ure, Ds. A. VAN DER FLIER.
Namiddag ten 2 ure, Ds. G. A. FIJNVANDRAAT.

DINSDAG, 26 December.
TWEDE KERSDAG.

Voormiddag ten 9½ ure, Ds. G. A. FIJNVANDRAAT.
Namiddag ten 2 ure, Ds. A. VAN DER FLIER.

NB. Op de beide Kersdagen zal de jaarlijkse collecte voor het Bijbelgenootschap gehouden worden.

Burgerlijke Stand.
Van af den 15 tot den 21 December.

ONDERTROUWD: P. van Veen, oud 33 j. met F. Wello, oud 27 j.

GEHUWD: J. Frans en A. Bakker.

GEBOREN: Willem, z. v. J. Lasse en K. v. Veen.
— Marrijge en Grietje, d. v. H. v. Veen en G. v. Veen. — Jentje, d. v. R. Eikelboom en H. Kroneman.

OVERLEDEN: Johanna Schuurink, oud 30 j., echtgenoot v. L. Steenbergen. — Grietje, oud 1 d. en Marrijge, oud 2 d., dochters v. H. v. Veen en G. v. Veen.

Z. M. D. W. D. V. Z.
24 25 26 27 28 29 30

Gedrukt bij H. J. Gelderman, te Meppel.

Merkwaardig is dat het blaadje van de Nederlandse Hervormde Kerk als opschrift droeg: Predikbeurten bij de *Gereformeerde* Kerk van Zwartsluis. Taalkundig gezien is er natuurlijk geen enkel verschil tussen hervormd en gereformeerd, maar in historisch perspectief gezien zo veel te meer.

Na de doleantie gaf de uitgetreden kerk een eigen blaadje uit met de titel: predikbeurten bij de Nederduitsch Gereformeerde Kerk [doleerende]. In 1894, dus na de samensmelting met de Christelijke Gereformeerde Kerk werd het weer "bij de Gereformeerde Kerk".

Bijna 90 jaar lang heeft de firma Kuiper het blaadje gedrukt. Formaat, lay-out en inhoud zijn in de loop der jaren heel wat keren gewijzigd, al naar de eisen van de tijd.

No. 1889. 19.

ZONDAG, 12 MEI.

TEN VOORDEELE DER ARMEN.

PREDIKBEURTEN

BIJ DE

Nederduitsch Gereformeerde Kerk (doleerende)

TE ZWARTSLUIS.

Voormiddag 9¹/₂ ure, de Heer C. Vleesch.

Avond 5¹/₂ ure, de Heer C. Vleesch,
van Kampen.

Burgerlijke Staud van Zwartsluis,

ONDERTROUWD: Roelof Schraa en Harm-
pje Suurmond.

GEHUWD: 9 Mei. Abraham Bravenboer en
Wichertje Pol.

GEBOREN: 8 Mei. Barend, z. v. G. Vinke
en A. Haanstra. — Margje, d. v. K. de Graaf
en F. Brouwer.

OVERLEDEN: 9 Mei. Margje Hollander, 19
jaar, d. v. K. Hollander en T. Grondman.

Z.	M.	D.	W.	D.	V.	Z.
12	13	14	15	16	17	18

V. M. Woensdag den 15 Mei 's mor. 7 u. 2 m.

Gedrukt te Zwartsluis bij G. KUIPER Jz.

Op de kerkbriefjes stonden niet alleen de predikbeurten afgedrukt maar ook de burgerlijke stand, een weekkalender en de maanstand. Dit laatste hield verband met het ontbreken van straatverlichting. Zelfs een lijst van gevonden voorwerpen werd wel afgedrukt, b.v. in 1886: een lap zwart katoen, een blauwe zakdoek, een pijp met afgebeten spits, een papieren zakje, waarin eenige oude zilveren voorwerpen, een blauwgeruite boezelaar, een vrouwenrok, waarin een witte zakdoek, een paar geele handschoenen, een haakpenntje met blauwe knop en een touw, een zwart gewaterd [gemoireerd, gevlamd] boezelaartje. Dit alles vlak onder de namen van de aangenomen lidmaten. Een sierlijk kader omlijstte het geheel.

In 1911 kreeg het Gereformeerde blaadje een commerciële basis: de nieuwe titel verraadt het al: Predikbeurten en Advertentieblaadje. Dank zij deze vermenging van geestelijke en stoffelijke zaken weten we nu nog dat Fokke Kampherbeek sucade en gemberkruidkoek à 20 ct en zuivere stukjes honingkoek à 10 ct per stuk verkocht en dat G.J. de Jong uit de Kerkstraat lakensche Tusschenrokken tegen billijke prijzen in de aanbieding had. De inhoud werd uitgebreid met berichten over huisbezoek, catechisaties en jeugdverenigingen.

Toen er ook meditatie opgenomen werden moest het formaat verdubbeld worden. Het zijn vooral J. Meulink, J. Kampherbeek, J.A. Blaak, Ds. de Feyter, Ds. van de Werff en last but not least Ds. Hekman geweest die talloze kolommen hebben gevuld. Wie ze na zoveel jaren nog eens doorleest krijgt een goed beeld van wat zich plaatselijk en landelijk niveau op kerkelijke gebied afspeelde.

Naast de "tijdloze" meditatie verschenen er artikelen die rechtstreeks zaken aan de orde stelden die volgens de scribenten in kerkelijk Zwartsluis niet deugden. Vooral Ds. van de Werff kon fel zijn. Hij was zich dat heel goed bewust, want hij schreef eens: "O, wat ben ik weer fel", maar hij zag het als zijn roeping de vinger te leggen bij wonde plekken en kwetsend werd hij nooit. De toonzetting van Ds. Hekman was geheel anders, geheel overeenkomstig zijn vredelievende aard, mild, zachtaardig, indirecter maar niet minder vermanend en onderwijzend. De heer Blaak heeft naast meditatie een serie van meer dan 40 lange artikelen geschreven over de kerkorde. De Franse auteur Buffon heeft eens de opmerkelijke uitspraak gedaan: *Le style c'est l'homme*, vrij vertaald: Aan de stijl kent men de mens. Als dit ergens bewaarheid wordt dan wel in bovengenoemde gevallen.

De verslagen van de vele buitenlandse reizen die Ds. Hekman maakte werden gretig gelezen. Hij was een meester-verteller en had veel gevoel voor humor. Het journaal van een reis naar Davos begon hij met: "Het regent, het regent, de pannetjes worden nat. Dit hadden de kinderen kunnen zingen bij ons vertrek". Een andere keer, toen hij van Jericho naar Jeruzalem reisde, "knapte er iets aan de motor, waardoor hij twee uur oponthoud had". In Duitsland kwam hij langs het Neandertal, waar "naar men zegt ... jaar geleden onze voorouders woonden, al staken ze niet zo netjes in de kleren". Dit soort opmerkingen waren typerend voor hem. Hij bleef schrijven tot aan de komst van Ds. Bouman in 1983. Hij was toen al 12 jaar met emeritaat.

Halverwege 1956 moest de kerkbode om economische redenen weer gereduceerd worden tot één enkel blaadje. Vanaf 1959 verscheen er om dezelfde reden nog maar eenmaal per veertien dagen een kerkbriefje. Er moest geld bij en in 1962 staakte de firma Kuiper de uitgave. De kerkeraad durfde de prijs niet te verhogen uit vrees dat velen hun abonnement zouden opzeggen.

De gebroeders Jan en Henk van Eerde hebben toen drie jaar lang gezorgd dat er wekelijks een gestencild blad kon worden bezorgd. Toen Jan naar Putten en Henk naar Bergum vertrok nam mev. G.W. van Beest-Steenbergen, toen ambtenares ter secretarie, dit werk over. Vanaf 1965 is de verzorging van de kerkbode bij haar in goede handen geweest. Elke week gaan er een kleine 600 exemplaren, waarvan 35 voor de Belt, de deur uit, waarlijk geen geringe opgave en dat reeds meer dan 25 jaar!

No. 16.

1 Cent per week.

1918

Predikbeurten en Advertentieblaadje

VAN

de Gereformeerde Kerk te Zwartsluis.

Advertentiën per regel 5 cent.
Grootere letters naar plaatsruimte.
Bij abonnement lager.

Ten voordeele
der
ARHEN.

Advertentiën te bezorgen des Woensdag
's avonds voor acht uur
bij H. J. Kuiper, Boekdrukkertj.

PREDIKBEURTEN

OP

Zondag 21 April.

's Voormiddags 9 $\frac{1}{2}$ uur, Ds. Schoemaker.

's Namiddags 5 uur, Ds. Schoemaker.

Heid. Cat. Zondag 50

Coll. Algemeene chr. doeleinden.

Donderdag 25 April.

Breede Kerkeraad. Voorzitting 7 $\frac{1}{2}$ uur

Tot openbare geloofsbelijdenis zijn toegelaten:

Derkje Bouman, Gerrigje Brouwer, Maria Doosje,
Femmigje Eikelboom, Johanna Elizabeth Jansen en
Geertje van der Meulen.

BURGERLIJKE STAND

Geboren: Geertruida, d. v. W. v. d. Berg en M.
Pereboom; Klaas, z. v. R. Klaver en G. de Jonge.

APRIL

Zond. Maand. Dinsd. Woensd. Dond. Vrijd. Zaterd.

21 22 23 24 25 26 27

V M Vrijdag den 26 April.

Geref. Jongel. Vereen. GIDEON.

AGENDUM Verg. 24 April.

Ned. Geloofsbelijdenis Art. 13. Inl. J. Estié

Kerkgeschiedenis. Inl. L. Nekeman.

Vrij opstel door T. Corporaal

Trouwe opkomst gewenscht.

ONTVANGSTEN KERK.

Kerkcollecte	f 35.65
Collecte minverm. studenten,	42.79
Plaatsuur	23.50
Huishuur	2.—

ONTVANGSTEN DIACONIE

Kerkcollecte	38.95
Huishuur	0.65
Lijkkleeden	2.50

UITGAVEN.

Wekelijksche onderstand	44.75
Lijfrente	2.50
Buitengewone bedeeeling	3.00
Verplegingskosten	10.50
Arbeidsloon	2.25
Assuratiekosten	0.90

ONDERTROUWD:

HENDRIK BOUWMAN

EN

MEIKE BIEZE.

Zwartsluis, 19 April 1918.

Huwelijksvoltrekking 4 Mei a.s.

Belegt uw gelden bij de **BOAZ-BANK**
en gij bevoordeelt niet alleen uzelf, doch ook uw
plaats en plaatsgenooten. Stipte geheimhouding. Elke
zaak wordt afzonderlijk behandeld, de een kan dus
van den ander nooit zien, wat er gehaald wordt of
gebracht. Rente der spaargelden 3,5 procent.

Kantoor geopend elken Maandag- en Don-
derdagavond van 8—9 uur.

Vraagt inlichtingen ten kantore.

KRAFT & Cos

GEBRANDE SUIKERPOEDER

verbetert de Koffie.

Bekroond met Gouden Medaille 1912.